

Kalendarium

KRONIKA „POLITYKI WSCHODNIEJ” RFN

maj - czerwiec 1990

Maj

1 V — RFN zniosła obowiązek posiadania wiz przez przyjezdnych z Węgier.

1 V — Związkowcy z NRD i RFN po raz pierwszy obchodzili w Berlinie wspólnie Święto Pracy.

1 V — W Bonn kontynuowano rozmowy RFN-NRD w sprawie traktatu państwowego między obu krajami.

2 V — Federalny minister oświaty Jürgen Möllemann powiedział, że oprócz unii walutowej, gospodarczej i socjalnej konieczne jest ujednoczenie w obu państwach niemieckich systemów szkolnictwa. Minister zapowiedział utworzenie wspólnej komisji, która zajęłaby się tą sprawą. Zdaniem Möllemanna największym balastem wschodniemieckiego szkolnictwa jest ideologizacja nauczania.

2 V — W Hanowerze rozpoczęły się kolejne międzynarodowe targi przemysłowe. Otwarcia dokonał kanclerz Helmut Kohl. W targach wzięło udział wielu przedstawicieli państw Europy Wschodniej.

2 V — Rządy obu państw niemieckich doszły do ostatecznego porozumienia w sprawie traktatu państwowego, a zwłaszcza w sprawie finansowych aspektów unii. Uzgodniono, że zarobki, stypendia, renty, czynsze itd. oraz oszczędności do 4 tys. marek wschodnich (osoby w wieku 15-59 lat), do 6 tys. (osoby w wieku 60 i więcej lat) i do 2 tys. (dla osób do 14 roku życia) zostaną przeliczone po kursie 1:1, zaś pozostałe sumy według przelicznika 1:2 lub 1:3.

2 V — Prezydent Litwy Vitautas Landsbergis zwrócił się do Helmuta Kohla i François Mitterranda z prośbą o pośrednictwo w sporze z Moskwą.

2-5 V — Jako pierwszy prezydent RFN wizytę w Polsce złożył Richard von Weizsäcker. Program wizyty obejmował

pobyty w Warszawie, Treblince, Jabłonie, Gdańsku oraz na Warmii. Gość spotkał się z Wojciechem Jaruzelskim, Tadeuszem Mazowieckim, Mikołajem Kozakiewiczem, Andrzejem Stelmachowskim, kardynałem Józefem Glempem, Krzysztofem Skubiszewskim, Lechem Wałęsą, Bronisławem Geremekiem i in. Towarzyszący prezydentowi min. Hans-Dietrich Genscher spotkał się z K. Skubiszewskim. Na czoło rozmów wysunęły się międzynarodowe i bilateralne aspekty zjednoczenia Niemiec, gwarancje dla granicy na Odrze i Nysie, udział Polski w konferencji „2+4” oraz sprawy gospodarcze. Zdziwienie wzbudziło wyraźne zbagatelizowanie wizyty przez polską telewizję, a częściowo także i prasę.

3 V — W Berlinie Wschodnim odbyła się kolejna runda rozmów niemiecko-niemieckich w sprawie unii.

3 V — W Bonn odbyło się szereg spotkań ministrów obu państw niemieckich. Ze swymi wschodniemieckimi partnerami spotkali się m.in. ministrowie Theo Waigel, Friedrich Zimmermann i Hans Klein.

3 V — Na marginesie wizyty R. von Weizsäckera doszło w Warszawie do spotkania przedstawicieli Polski, RFN i NRD na szczepku dyrektorów departamentów politycznych MSZ. Tematem obrad była sprawa granicy na Odrze i Nysie.

3 V — Przewodniczący Związku Wypędzonych Herbert Czaja zarzucił prezydentowi Weizsäckerowi „postawę monarchistyczną” i niezgodną z prawem. „Zadaniem polityk nie może być wyprzedzanie decyzji ogólnoniemieckiego suwerena”, oświadczył Czaja w związku z wypowiedzią prezydenta na temat trwałości polskiej granicy zachodniej.

4 V — W przeddzień rozpoczęcia konferencji „2+4” kanclerz Kohl przyjął w Bonn radzieckiego ministra spraw zagranicznych Edwarda Szewardnadze, a następnie szefa wschodnioniemieckiej dyplomacji Markusa Meckela.

4 V — W wywiadzie dla rozgłośni RIAS min. Genscher powiedział, że jednocześnie Niemiec nie może uszczuplać bezpieczeństwa ZSRR i radzieckich interesów gospodarczych. Zdaniem ministra Związek Radziecki nie może być odsuwany od spraw europejskich.

4 V — W Warszawie otwarto przedstawicielstwo *Dresdner Banku*, jednego z największych banków zachodnioniemieckich. Jest to pierwsza tego typu instytucja w Polsce.

5 V — W Bonn odbyła się I tura konferencji „2+4”. W trwających ok. 7 godzin rozmowach wzięli udział: James Baker, Eduard Szewardnadze, Douglas Hurd, Roland Dumas oraz Hans-Dietrich Genscher i Markus Meckel. Potwierdzono, że wola Niemców w sprawie zjednoczenia państwowego zostanie spełniona. Sprzeciwiający się wejściu zjednoczonych Niemiec do NATO E. Szewardnadze zaproponował, by kwestię zjednoczenia oddzielić od skomplikowanych zagadnień związanych z przyszłym statusem militarnym Niemiec i zagadnienia te rozstrzygnąć w terminie późniejszym. Udział Polki w obradach zapowiedziano na lipiec, kiedy to w Paryżu odbędzie się III tura konferencji.

6 V — Amerykański sekretarz stanu J. Baker przywiózł do Warszawy list zapraszający min. K. Skubiszewskiego do udziału w lipcowych obradach w ramach konferencji „2+4”.

6 V — Rząd Czechosłowacji nie obawia się zjednoczenia Niemiec i nie sądzi, że będzie ono stanowić zagrożenie dla sąsiadów Niemiec — oświadczył na odbywającym się w Furth im Wald (Bawaria) II Forum Wschód-Zachód czechosłowacki minister spraw zagranicznych Jiří Dienstbier. Minister podkreślił wielkie znaczenie stosunków zachodnioniemiecko-czechosłowackich, powiedział, że droga Czechosłowacji do nowej Europy musi prowadzić przez Niemcy.

7 V — Ministrowie spraw zagranicznych Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej porozumieli się w sprawie zniesienia z dniem 1 lipca br. obowiązku wizowego dla obywateli NRD.

7 V — W Berlinie Wschodnim podano, że z dniem 1 lipca br. NRD wprowadzi na swym terytorium zachodnioniemiecki system podatkowy.

7 V — Z okazji waszyngtońskiego spotkania Międzynarodowego Funduszu Walutowego federalny minister finansów The Waigel przeprowadził rozmowę ze swym polskim kolegą Leszkiem Balcerowiczem.

8 V — W wywiadzie radiowym E. Szewardnadze zaproponował utworzenie przez Niemców wspólnego rządu przy pozostawieniu kwestii dotyczących bezpieczeństwa do rozstrzygnięcia w terminie późniejszym. Do kwestii tych miałyby m.in. należeć sprawa członkostwa Niemiec w NATO. Propozycja Szewardnadze została odrzucona przez obydwu państwa niemieckie. H. Kohl uznał ją za część prowadzonego przez Moskwę pokera: „Ani Związek Radziecki, ani pozostali uczestnicy konferencji »2+4« nie wyłożyli jeszcze wszystkich kart na stół”. Min. Genscher podkreślił, że uprawnienia czterech mocarstw wobec Niemiec muszą zostać zniesione, zaś Niemcy w myśl zasad KBWE powinny odzyskać pełną suwerenność.

8 V — Podczas spotkania z delegacjami państw Układu Warszawskiego z okazji 45 rocznicy zwycięstwa nad faszyzmem radziecki minister obrony marszałek Dmitrij Jazow stwierdził, że członkostwo połączonych Niemiec w NATO jest wariantem nie do przyjęcia, gdyż stanowiłoby czynnik destabilizujący równowagę sił na kontynencie europejskim.

8 V — W centrali FDP w Bonn poinformowano o rozpoczęciu rozmów w sprawie połączenia partii liberalnych z obu państw niemieckich.

9 V — Prezydent ZSRR Michaił Gorbaczow wystąpił z propozycją zawarcia traktatu pokojowego ze zjednoczonymi Niemcami.

10 V — Sekretarz stanu w bońskim ministerstwie ds. stosunków wewnętrznie-niemieckich Otfried Hennig oficjalnie odrzucił w imieniu rządu federalnego propozycję Gorbaczowa.

10 V — W *Bundestagu* odbyła się debata na temat polityki niemieckiej. Z deklaracjami rządowymi wystąpił kanclerz Kohl i min. Genscher. H. Kohl stwierdził, że zjednoczone Niemcy są „w zasięgu ręki”, zaś proces jednoczenia stanie się katalizatorem integracji europejskiej. H.-D. Genscher oświadczył, że zjednoczone Niemcy nie chcą być obciążone żadnymi nie uregulowanymi kwestiami. Minister wypowiedział się ponownie na rzecz zniesienia nadzwyczajnych uprawnień czterech mocarstw wobec Niemiec i przynależności zjednoczonego państwa do NATO.

10 V — Federalny minister gospodarki Helmut Haussmann oświadczył, że RFN zmierza do globalnego rozwiązania problemu dostaw NRD do Związku Radzieckiego i innych państw Układu Warszawskiego.

11 V — H.-D. Genscher ostrzegł przed zwlekaniami w realizacji zjednoczenia Niemiec. „Historia nie powtarza swych ofert”, stwierdził minister. Na pytanie, czy zechciałby objąć urząd szefa dyplomacji połączonych Niemiec, Genscher odpowiedział twierdząco.

11 V — Premier Litwy Kazimiera Prunskiene przybyła do Bonn, gdzie została przyjęta przez kanclerza Kohla i ministra Genschera. Obaj zachodni-niemieccy politycy skierowali pod adresem Moskwy i Wilna apel o podjęcie rozmów. Premier Litwy wezwała Zachód do pospieszenia Litwie z pomocą humanitarną. Pani Prunskiene spotkała się także z radzieckim ambasadorem w Bonn i zarazem przyszłym wiceministrem spraw zagranicznych ZSRR, Julijem Kwicińskim.

11 V — W Bundestagu ukonstytuowała się nowa, 39-osobowa Komisja ds. Zjednoczenia Niemiec.

11 V — Enerdowskie MSZ wypowiedziało się oficjalnie przeciw radzieckiej propozycji zjednoczenia Niemiec bez określania ich statusu.

11 V — W Bonn odbyła się kolejna runda rokowań na temat traktatu państwowego w sprawie unii.

12 V — Tygodnik „Der Spiegel” podał, że radzieccy eksperci intensywnie przygotowują projekt traktatu pokojowego z Niemcami. Dokument miałby zostać przedstawiony J. Bakerowi podczas zbliżającej się wizyty amerykańskiego sekretarza stanu w Moskwie. Według „Spiegla” traktat zostałby podpisany przez państwa walczące z Niemcami podczas II wojny światowej.

13 V — W wywiadzie dla „Izwestij” marszałek D. Jazow ponownie wystąpił przeciw wejściu zjednoczonych Niemiec do NATO.

13 V — W wywiadzie dla „Bild am Sonntag” przewodniczący FDP hr. Otto Lambdorff stwierdził, że planowane na grudzień wybory do Bundestagu powinny zostać przeprowadzone na początku przyszłego roku na terytorium całych Niemiec. Także H.-D. Genscher wyraził nadzieję, że następne wybory będą już udziałem wszystkich Niemców.

14 V — Kanclerz Kohl powiedział na konferencji prasowej w Bonn, że ogólnoniemieckie wybory parlamentarne mogłyby odbyć się jeszcze w tym roku,

a wyznaczone na 2 grudnia wybory do Bundestagu można by połączyć z wyborami w NRD. Tego samego dnia H. Kohl przybył do Berlina Zachodniego, gdzie spotkał się z premierem NRD Lotbarem de Maizière. Tematem 3,5-godzinnej rozmowy było wejście w życie traktatu państwowego oraz sprawa współpracy obu partii chadeckich. Nad projektem traktatu debatowali w Berlinie Zachodnim także ministrowie finansów RFN i NRD Theo Waigel i Walter Romberg. Waiglowi towarzyszyli m.in. ministrowie finansów Nadrenii Północnej-Westfalii i Bawarii.

14 V — Z trzydniową wizytą na zaproszenie prezydenta Vaclava Havla i przewodniczącego parlamentu Aleksandra Dubčeka przybył do Pragi honorowy przewodniczący SPD Willy Brandt. W trakcie pobytu w Czechosłowacji zachodni-niemiecki gość przeprowadził także rozmowy z premierem Marianem Čalfą i ministrem spraw zagranicznych Jiřim Dienstbierem.

14 V — Min. Genscher ma nadzieję, że J. Baker poprze podczas swych rozmów w Moskwie sprawę zjednoczenia Niemiec. Oświadczenie tej treści opublikowało bońskie MSZ.

14 V — Licząca ok. 80 osób grupa pracowników banków z państw Europy Środkowo-Wschodniej przybyła do Frankfurtu n. Menem w celu zapoznania się z działalnością giełdy.

14 V — Maleje liczba przesiedleńców z NRD. Jak podano w Bonn, w ciągu ostatnich siedmiu dni do RFN przybyło 2732 obywateli Niemiec wschodnich.

15 V — Federalny minister obrony Gerhard Stoltenberg zapowiedział, że od czerwca br. dojdzie do intensyfikacji spotkań i wymiany wizyt między Bundeswehrą a Narodową Armią Ludową NRD. Stoltenberg oświadczył także, że w obliczu faktycznego paraliżu Układu Warszawskiego NATO jest obecnie jedyną ostoją bezpieczeństwa w Europie.

15 V — Szef frakcji CDU/CSU w Bundestagu Alfred Dregger poparł O. Lambdorffa w sprawie jak najszybszego przeprowadzenia ogólnoniemieckich wyborów. Natomiast enerdowski minister spraw zagranicznych M. Meckel stwierdził, że wybory takie powinny odbyć się najwcześniej w przyszłym roku. Z kolei Hans-Jochen Vogel zarzucił H. Kohlowi sztuczne przyspieszenie procesu zjednoczeniowego ze względu na interesy CDU. Zdaniem przywódcy SPD postępowanie Kohla wywołuje niepokój zarówno w NRD, jak i w RFN.

15 V — Agencje informują o narastającej fali Rumunów, którzy przybywają do NRD z zamiarem przyjęcia obywatelstwa tego kraju. W Berlinie Wschodnim ma już być ok. 2 tys. Rumunów, którzy wiążą swe nadzieje z oczekiwaną unią między NRD a RFN.

16 V — Z okazji posiedzenia Parlamentu Europejskiego w Strasburgu H. Kohl spotkał się ponownie z L. de Maizière'em. W wygłoszonych na forum parlamentu przemówieniach obaj politycy potwierdzili obecny przebieg polskiej granicy zachodniej.

16 V — Federacja i kraje związkowe RFN uzgodniły model finansowania dla NRD i zjednoczonych Niemiec na okres przejściowy do 1994 r. Postanowiono utworzyć fundusz jednoci niemieckiej obejmujący 115 mld DM, z którego NRD otrzyma w drugiej połowie br. 22 mld, natomiast w przyszłym roku 35 mld DM. W 1992 r. dla NRD przewidziano 28 mld DM, w 1993 r. 20 mld i w 1994 r. 10 mld. Z funduszu tego ma być uzupełniany w części deficyt budżetu NRD.

16 V — Według informacji bońskiego Ministerstwa Obrony Związek Radziecki wstrzymał zapowiedzianą w 1988 r. przez M. Gorbaczowa jednostronną redukcję wojsk radzieckich stacjonujących w NRD. Przynajmniej decyzji mają być kłopoty z rozlokowaniem wycofywanych żołnierzy na terytorium ZSRR. Żołnierze ci muszą niejednokrotnie biwakować pod gołym niebem.

17 V — Ministrowie finansów RFN i NRD T. Waigel i W. Romberg dokonali w Bonn formalnego zamknięcia rokowań w sprawie unii.

17 V — Obywateli RFN przestało obowiązywać posiadanie paszportów podczas przyjazdu do NRD. Podczas przekraczania granicy niemiecko-niemieckiej zachodni Niemiec podróżni będą odciążeni mogli legitymować się jedynie dowodem osobistym.

17 V — Premier NRD L. de Maizière przestrzegł przed nadmiernym pośpiechem w forsowaniu zjednoczenia Niemiec.

17 V — Na konferencji prasowej w Bukareszcie premier Petre Roman poparł zachodniemiecki projekt długofalowej pomocy dla Rumunów pochodzenia niemieckiego. Projekt ten zakłada poprawę warunków pracy i wprowadzenie nowoczesnego systemu informacyjnego na potrzeby mniejszości niemieckiej. Wszystkie te przedsięwzięcia finansować ma rząd boński.

18 V — W obecności H. Kohla i L. de Maizière'a ministrowie T. Waigel i W. Romberg uroczystie podpisali w Bonn „układ o utworzeniu unii walutowej, gospodarczej i socjalnej” między NRD i RFN. Układ wchodzi w życie 1 lipca br.

18 V — Eksperci NRD, RFN i Polski przeprowadzili kolejną rundę rozmów na temat niemieckich gwarancji dla granicy na Odrze i Nysie.

19 V — SPD zażądała zawarcia następnego traktatu państwowego z NRD, regulującego dalsze zagadnienia z dziedziny spraw wewnętrznych.

19 V — Doradca M. Gorbaczowa Walentin Falin powiedział, że ZSRR w żadnym wypadku nie zgodzi się na członkostwo przyszłych Niemiec w NATO. Według Falina nawet gdyby M. Gorbaczow zgodził się na wejście Niemiec w skład Sojuszu Północnoatlantyckiego, układu takiego nie ratyfikowałaby Rada Najwyższa ZSRR.

19 V — „Der Spiegel” podała, że doradca kanclerza Horst Teltschik odbył bez wiedzy min. Genschera i ambasady RFN w Związku Radzieckim tajną podróż do Moskwy. Tygodnik utrzymuje, że Teltschik zaproponował finansowy udział RFN w utrzymywaniu kontyngentu Armii Radzieckiej na terytorium NRD.

20 V — Rząd boński potwierdził utrzymywany dotąd w tajemnicy fakt podróży H. Teltschika do Moskwy. Nie poinformowano o treści przeprowadzonych rozmów.

20 V — Rząd RFN z zadowoleniem powitał wyniki rozmów J. Bakera w Moskwie.

20 V — Na rozpoczynający się w Hamburgu XIV zjazd centrali zachodniemieckich związków zawodowych DGB przybył przewodniczący NSZZ „Solidarność” Lech Wałęsa. Podczas dwudniowego pobytu w Hamburgu Wałęsa, który wygłosił na zjeździe przemówienie jako pierwszy z gości zagranicznych, spotkał się m.in. z prezydentem R. von Weizsäckerem i rozmawiał z przedstawicielami zachodniemieckich kół gospodarczych.

21 V — Federalny minister gospodarki H. Haussmann przyjęty został w Moskwie przez premiera Nikołaja Ryżkowa. Zachodniemiecki gość zapowiedział przejęcie przez Bonn zobowiązań gospodarczych NRD wobec ZSRR oraz stwierdził, że RFN pomoże Związkowi Radzieckiemu w przestawieniu części przemysłu zbrojeniowego na cele cywilne. Minister opowiedział się za rozwojem stosunków niemiecko-radzieckich na so-

lidnej podstawie ekonomicznej. W wypowiedzi dla prasy Haussmann przestrzegli przed niebezpieczeństwem wytworzenia w ZSRR uczucia wyizolowania.

21 V — Decyzją zarządu SPD zachodni Niemiecy socjaldemokraci uzależniają udzielenie poparcia dla traktatu z NRD od wniesienia szeregu poprawek. Tym samym partia zaakceptowała stanowisko swego przewodniczącego, O kara Lafontaine'a, w sprawie unii z NRD.

21 V — Parlamentarzy sekretarz stanu w ministerstwie spraw wewnętrznych Horst Waffenschmidt powiedział, że rząd federalny nie wyklucza, iż ok. 70% Niemców mieszkających w Rumunii będzie chciało przenieść się na stałe do RFN. W roku bieżącym do RFN przybyło już ok. 30 tys. Niemców z Rumunii. Rząd w Bonn chciałby według Waffenschmidta przyczynić się do poprawy warunków życia Niemców w Rumunii. W tym celu wydano już od stycznia br. ok. 20 mln DM.

22 V — W ramach rozmów przygotowawczych do II tury konferencji „2+4” w bońskim MSZ obradowali eksperci czterech mocarstw i obu państw niemieckich.

22 V — Agencje podały, że nowym ambasadorem radzieckim w Bonn zostanie Wasidław Tieriechow.

23 V — W Genewie spotkali się ministrowie H.-D. Genscher i E. Szewardnadze. Omawiano zagadnienia związane ze stosunkami dwustronnymi oraz stan konsultacji w ramach konferencji „2+4”.

23 V — W Berlinie Zachodnim otwarty został pierwszy wspólny kongres katolików z obu państw niemieckich. W uroczystościach uczestniczyły delegacje: do skład polskiej delegacji wchodził m.in. kardynał Franciszek Macharski i Andrzej Szczypiorski, laureat przyznanej po raz pierwszy nagrody artystyczno-kulturalnej katolików niemieckich.

23 V — W Bundestagu przegłosowano ustawę, zgodnie z którą mieszkańcy Berlina Zachodniego będą mogli wybierać deputowanych do zachodniemieckiego parlamentu.

24 V — Uczestnicy kongresu DGB opowiedzieli się za przeprowadzeniem referendum w sprawie konstytucji zjednoczonych Niemiec.

24 V — Były węgierski minister spraw zagranicznych Gyula Horn odebrał w Akwizgranie międzynarodową nagrodę im Karola Wielkiego. Uroczystość odbyła się w obecności poprzednich laureatów, w tym b. prezydentów RFN Karla Carstensa i Waltera Scheela. W wygłoszonym *laudatio* H.-D. Genscher nazwał

Horna kluczową postacią demokratycznego przełomu w Europie Wschodniej i przypomniał, że jego decyzja o otwarciu we wrześniu ub. r. granicy austriacko-węgierskiej umożliwiła ucieczkę tysiącom uchodźców z NRD. Było to zdaniem Genschera powiedzeniem się za Europą bez podziałów. Min. Genscher oświadczył, że zjednoczenie Niemiec musi stać się katalizatorem integracji europejskiej, która obejmie także Związek Radziecki i pozostałe kraje Europy Środkowo-Wschodniej.

25 V — Podczas zorganizowanej w Moskwie wspólnie z prezydentem François Mitterrandem konferencji prasowej M. Gorbaczow ostrzegł, że postulat Zachodu włączenia całych Niemiec do NATO spowoduje zrewidowanie radzieckiej polityki bezpieczeństwa i kontroli zbrojeń. Gorbaczow dał do zrozumienia, że mógłby jednak sobie wyobrazić członkostwo Niemiec w Sojuszu Północnoatlantyckim, lecz bez włączenia do struktur wojskowych. Prezydent ZSRR wskazał w tym kontekście na przykład Francji. Natomiast w wywiadzie dla „Time” Gorbaczow wysunął postulat zastąpienia obu istniejących w Europie sojuszy wojskowych nowymi „trwałymi strukturami bezpieczeństwa”.

25 V — Przebywający w Waszyngtonie min. H.-D. Genscher oświadczył podczas uroczystości wręczenia mu doktoratu *honoris causa*, iż wraz z demokratyzacją w Europie Środkowej i Wschodniej wyeliminowane zostały ideologiczne podstawy konfliktu Wschód-Zachód, zaś prezydenci Gorbaczow i Bush słusznie zauważyli, że obustronne zagrożenie zmniejsza się w szybkim tempie. W ujęciu Genschera w Europie powinny zostać stworzone kooperacyjne podstawy bezpieczeństwa. Minister potwierdził ostateczny charakter granicy na Odrze i Nysie.

25 V — Polska Agencja Prasowa podała, że podpisano umowę o wynajęciu budynku, w którym mieścić się będzie konsulat RFN w Krakowie. Placówka ta ma odciążać ambasadę w Warszawie w udzielaniu wiz.

26 V — Udostępniono treść wywiadu O. Lafontaine'a dla „Spiegla” (numer z 28 maja). Lafontaine zaleca w wywiadzie swej partii głosowanie w Bundestagu przeciw traktatowi z NRD i zasugerowanie, że gdyby koalicja nie zajęła „rozsądnej pozycji” w sprawie poprawek do traktatu, wówczas SPD zablokuje projekt w Bundestacie. Koalicja rządowa wystąpiła z ostrą krytyką wypowiedzi Lafontaine'a. Sekretarz ge-

neralny CDU Volker Rühle wezwał premiera Saary do rezygnacji z ubiegania się o fotel kanclerski. Głosy krytyki rozległy się także w SPD.

26 V — W wygłoszonym podczas zjazdu katolików niemieckich w Berlinie Zachodnim przemówieniu H. Kohl oświadczył, że jedność na naszym kontynencie możliwa będzie tylko wówczas, gdy wszystkie siły zdadzą sobie sprawę z istnienia wspólnej spuścizny kulturalnej. Za zjednoczoną Europą opowiedział się także prezydent R. von Weizsäcker, który wezwał m.in. do polsko-niemieckiego pojednania.

26 V — W wywiadzie dla „Die Welt” E. Szewardnadze powtórzył, że ZSRR nadal jest przeciwny włączeniu całych Niemiec do NATO. Według ministra tego rodzaju postawa podyktowana jest przez wzgląd na interesy radzieckie i opinie publiczną w Związku Radzieckim.

26 V — W wypowiedzi dla „Bild am Sonntag” marszałek Wiktor Kulikow powiedział, że zjednoczone Niemcy nie powinny składać na swym terytorium żadnej broni atomowej. Marszałek dodał, że państwo to mogłoby należeć jednocześnie do NATO i Układu Warszawskiego.

27 V — „Berliner Morgenpost” podała, że senat Berlina Zachodniego zabiega u czterech mocarstw o zniesienie ruchu bezwizowego do miasta. Decyzja ta miałaby służyć zahamowaniu fali przyjazdów polskich handlarzy.

27 V — RFN, Austria i Szwajcaria zamierzają udzielić pomocy krajom Europy Wschodniej, zwłaszcza poprzez transfer technologii. Ministrowie finansów tych trzech państw zakończyli w jednej z dolnoaustriackich miejscowości rozmowy z ministrami finansów Czech i Węgier, Vaclavem Klausem i Ferencem Rabarem.

28 V — W gmachu Reichstagu w Berlinie Zachodnim spotkali się ponownie H. Kohl i L. de Maizière. W tymże gmachu spotkali się także przedstawiciele chadeckich frakcji w Bundestagu i Izbie Ludowej NRD.

28 V — Bundeswehra i Narodowa Armia Ludowa NRD nawiązały oficjalne stosunki. Ministrowie obrony obu państw niemieckich Gerhard Stoltenberg i Rainer Eppelmann podczas spotkania w Strausbergu pod Berlinem podpisali porozumienie o nawiązaniu bezpośrednich kontaktów między sztabami, kadrami dowódczą i poszczególnymi związkami taktycznymi. Uzgodniono także szereg porozumień szczegółowych.

28 V — Jeden z doradców M. Gorbaczowa, Wiczesław Daszczew powiedział w wywiadzie dla „Bild Zeitung”, że „włączenie całych Niemiec do NATO nie stanowiłoby zagrożenia”, potrzebne jest jednak wynegocjowanie w tej sprawie kompromisu: „Trzeba zredukować efektywność Bundeswehry, wycofać obce wojska i usunąć broń chemiczną z ziemi niemieckiej. W zamian za to Układ Warszawski powinien przekształcić się w swego rodzaju związek polityczny”. Zdaniem Daszczewa wycofanie wojsk radzieckich z terytorium obecnej NRD jest konieczne, nie można jednak dokonać tego natychmiast ze względu na brak mieszkań i pracy w ZSRR. Daszczew dopuszcza możliwość przeprowadzenia jeszcze w tym roku ogólnoniemieckich wyborów i przekształcenia konferencji „2+4” w „1+4”.

28 V — Rzecznik bońskiego MSZ powiedział, że RFN zgadza się z rządem polskim, że granica na Odrze i Nysie powinna zostać zagwarantowana traktatowo. Różnice opinii istnieją tylko w sprawie dalszego postępowania: strona polska domaga się parafowania traktatu z obydwoma rządami niemieckimi jeszcze przed zjednoczeniem.

28 V — Spada liczba przesiedleńców z NRD. Według bońskiego MSW do RFN przybyło w ubiegłym tygodniu z zamiarem stałego osiedlenia się w Republice Federalnej 2060 mieszkańców NRD. W poprzednim tygodniu liczba tych przesiedleńców wynosiła 2670 osób. Różnica natomiast liczba przesiedleńców z Rumunii. Według słów kierownika obozu przejściowego w Norymberdze codziennie notuje się ok. tysiąca nowych przybyszów-Rumunów niemieckiego pochodzenia.

29 V — W bońskim Urzędzie Kanclerskim doszło do spotkania pomiędzy czołowąką SPD a kanclerzem Kohlem i jego współpracownikami. W rozmowie uczestniczyli niektórzy ministrowie i szef FPD O. Lambsdorff. Przedmiotem debaty były zastrzeżenia SPD wobec treści traktatu państwowego z NRD.

29 V — Na zakończenie wizyty w Paryżu premier Tadeusz Mazowiecki oświadczył m.in., że Polska nie ma nic przeciwko przynależności zjednoczonych Niemiec do NATO.

29 V — Dowództwo straży granicznej w Monachium poinformowało, że Czechosłowacja zlikwidowała już całkowicie zapory na granicy z RFN.

30 V — Rząd boński zaproponował Czechosłowacji rozpoczęcie rokowań w sprawie zniesienia obowiązku posiadania wiz

dla obywateli tego państwa — poinformowano w zachodniemieckim MSZ. Nie przewiduje się natomiast zniesienia wiz dla Polaków, Rumunów i Bułgarów.

30 V — Na jeździe zachodniobrzeńskiej CDU premier L. de Maizière opowiedział się za Berlinem jako za stolicą zjednoczonych Niemiec. Poza innymi zaletami miasto to odgrywa zdaniem premiera NRD szczególną rolę „pomostu do Europy Wschodniej”.

31 V - 3 VI — W Waszyngtonie trwał szczyt amerykańsko-radziecki. Jednym z najważniejszych tematów była kwestia statusu polityczno-militarnego przyszłych zjednoczonych Niemiec, w sprawie tej nie doszło do przewyżczenia zasadniczych rozbieżności.

31 V — Min. Genscher odrzucił w wywiadzie radiowym twierdzenie M. Gorbaczowa, jakoby Zachód próbował narzucić Związkowi Radzieckiemu swe rozwiązania w sprawie niemieckiej. Według ministra Zachód uczynił znaczne ustępstwa wobec ZSRR. Genscher opowiedział się także za udzieleniem ZSRR pomocy w przeprowadzeniu reform gospodarczych i demokracji.

31 V — Rząd boński zainicjował kampanię reklamową w RFN i NRD na rzecz traktatu o unii. Na kampanię, która przebiega pod hasłem „Jedne Niemcy. Jedna Europa, jedna przyszłość”, wyasygnowano 15 mln DM. Akcja ta ma rozwiać obawy mieszkańców obu państw przed ekonomicznymi i społecznymi konsekwencjami zjednoczenia.

31 V — W celu poparcia wymiany grup młodzieży z Polski i Niemiec w RFN utworzono Niemiecko-Polską Radę Młodzieżową.

31 V — Polska Agencja Prasowa podała, że na rozmowach w Bonn przebywała delegacja mniejszości niemieckiej ze Śląska z Johannem Krollem. Przywódca mniejszości wysunął miał postulat przyznania członkom śląskiej mniejszości podwójnego obywatelstwa i włączenia przedstawicieli tej mniejszości w skład polskiej delegacji na rozmowy „2+4”.

Czerwiec

1 VI — Ministrowie H.-D. Genscher i M. Meckel, stojący na czele komisji ds. koordynacji polityki zagranicznej RFN i NRD, spotkali się w Berlinie Wschodnim. Podczas obrad komisji stwierdzono, że oba państwa niemieckie mają prawo wybierać sojusze, do którego chcą należeć. Oświadczone, że wybór został już dokonany. Min. Genscher spotkał

się z przewodniczącą Izby Ludowej Sabine Bergmann-Pohl i przywódcami enerdownskich partii liberalnych. W wywiadzie dla DLF Genscher zwrócił uwagę na znaczenie kwestii rozbrojenia dla procesu zjednoczenia Niemiec.

1 VI — Sekretarz generalny CDU V. Rühle poinformował, że planowany na początek października br. zjazd CDU ma stać się zjazdem zjednoczeniowym, w wyniku którego zostanie utworzona jedna partia chadecka obejmująca terytorium RFN i NRD.

1 VI — Delegacja CDU na czele z A. Dreggerem, V. Rühle i niektórymi członkami rządu federalnego przybyła z kilkudniową wizytą do Pragi. Przeprowadzono rozmowy m.in. z przedstawicielami czechosłowackich partii chadeckich i konserwatywnych.

2 VI — Wiceminister obrony RFN Willy Wimmer powiedział w wywiadzie dla „Welt am Sonntag”, że w zjednoczonej Europie możliwe będzie utworzenie jednej organizacji wojskowej. Wimmer opowiedział się za przyjęciem do EWG tych państw Europy Wschodniej, które ugruntują u siebie system demokratyczny i gospodarkę rynkową.

2 VI — Odbywający się w Monachium kolejny zjazd Niemców Sudeckich rozpoczął się od wręczenia Nagrody Karola, którą tym razem przyznano narodowi węgierskiemu. Nagrodę odebrał wiceprzewodniczący nowo wybranego parlamentu węgierskiego. Udział wzięli przedstawiciele Niemców zamieszkujących Czechosłowację oraz delegacja z NRD.

2 VI — W wyniku eksplozji bomby podłożonej w Pradze wzrok straciła zachodniemiecka turystka.

3 VI — Imre Pozsgay, jeden z architektów demokracji w Węgrzech, w ogłoszonym w Berlinie Zachodnim odczytaniu stwierdził, że kraje Europy Środkowej nie mają powodów do obaw przed przewidywanym zagrożeniem niemieckim. Partnerami Niemiec powinny stać się Węgry, Czechosłowacja i Austria. Zdaniem Pozsgaya niezmiernie ważnym zadaniem jest „europeizacja” Europy Wschodniej przy pomocy niemieckiej.

3 VI — Ministrowie H.-D. Genscher i W. Schäuble zaapelowali podczas imprezy ziomkostwa Niemców rumuńskich o stworzenie przez władze w Bukareszcie godnych warunków życia dla mniejszości niemieckiej.

5 VI — Sprawa zjednoczenia Niemiec i bezpieczeństwo na kontynencie europejskim były głównymi tematami rozprzeczającego się w Kopenhadze spotkania ministrów spraw zagranicznych

krajów KBWE. W kuluarach spotkania H.-D. Genscher spotkał się z E. Sewardnadze, a także K. Skubiszewskim i niektórymi innymi szefami dyplomacji państw Europy Wschodniej.

5 VI — W. Falin powiedział w wywiadzie radiowym, że uznanie prawa Niemców do zjednoczenia nie oznacza uznania ich prawa do wyboru sojuszu.

5 VI — Z wizytą do Polski przybyła delegacja komisji spraw zagranicznych *Bundestagu*.

7 VI — Podczas bezpośredniej rozmowy z L. de Maizière'em na marginesie szczytu Układu Warszawskiego w Moskwie M. Gorbaczow raz jeszcze oświadczył, że Związek Radziecki jest przeciwny członkostwu Niemiec w NATO.

7 VI — W wygłoszonym przemówieniu podczas ceremonii wręczenia doktoratu *honoris causa* H. Kohl oświadczył w Waszyngtonie, że udzielenie przez Zachód pomocy Europie Wschodniej w zakresie uzdrowienia gospodarki oraz w dziedzinie ekologii będzie opłacalne tak samo, jak plan Marshalla. Kohl opowiedział się też za zagwarantowaniem granicy na Odrze i Nysie. Podczas spotkania z prezydentem Bushem kanclerz został poinformowany o wyniku szczytu amerykańsko-radzieckiego.

7 VI — Federalny minister pracy i polityki socjalnej Norbert Blüm zakończył wizytę w Polsce. N. Blüm i J. Kuroń podpisali kilka porozumień.

7 VI — Węgry poinformowały, że interesy w NRD będzie odąd reprezentować ich ambasador w RFN.

8 VI — W wywiadzie radiowym min. H.-D. Genscher stwierdził, że RFN jest skłonna nawiązać b. ścisłą współpracę gospodarczą i finansową z Związkiem Radzieckim. Rozmowy z Moskwą w tej sprawie już się toczą. Minister nie zajął jednak stanowiska wobec doniesień tygodnika „Der Spiegel”, jakoby ZSRR w zamian za zgodę na członkostwo zjednoczonych Niemiec w NATO oczekiwał pomocy w wysokości 20 mld dolarów.

8 VI — Szef dyplomacji NRD M. Meckel powiedział, że wojska radzieckie będą mogły jeszcze przez 7 lat pozostać w Niemczech Wschodnich. Wschodni-niemiecki minister obrony R. Eppelmann oświadczył natomiast, że w dniu politycznego zjednoczenia Niemiec NRD wymówi członkostwo Układu Warszawskiego.

9 VI — Eksperci czterech mocarstw i obu państw niemieckich obradowali w Berlinie na temat zewnętrznych aspek-

tów zjednoczenia. Poruszono m.in. kwestię statusu Berlina Zachodniego.

9 VI — Na jeździe enerdowskiej SPD w Halle wystąpił W. Brandt, który wezwał do zjednoczenia wschodniej i zachodniej socjaldemokracji. Zjazd przyjął uchwałę przewidującą zjednoczenie siostrzanych partii.

10 VI — Min. W. Schäuble stwierdził w wywiadzie dla DLF, że ogólnoniemieckie wybory parlamentarne mogłyby odbyć się między 2 grudnia br. a 13 stycznia 1991 r.

11 VI — Ministrowie Genscher i Sewardnadze spotkali się w Brześciu nad Bugiem. Głównym tematem rozmowy był status polityczno-militarny przyszłych Niemiec i obecność na ich terenie obcych wojsk.

12 VI — W wygłoszonym na forum Rady Najwyższej ZSRR przemówieniu M. Gorbaczow zaproponował formułę podwójnego stowarzyszenia zjednoczonych Niemiec zarówno z NATO, jak i z Układem Warszawskim. „To podwójne członkostwo mogłoby być zarysem nowych struktur europejskich”, powiedział prezydent ZSRR. G. Bush i H. Kohl natychmiast odrzucili radziecką propozycję.

12 VI — W bońskim Urzędzie Kanclerskim odbyła się II tura rozmów koalicyjnej rządzącej i SPD na temat traktatu państwowego z NRD.

14 VI — Podczas berlińskiego spotkania ministrów obrony Układu Warszawskiego marszałek D. Jazow podkreślił, że zjednoczone Niemcy nie będą mogły zostać członkiem tylko NATO. W ujęciu ministra narodowi radzieckiemu nie będzie można wytłumaczyć, dlaczego wojska ZSRR będą musiały wycofać się z tej części Europy, mimo że pozostają w niej jednostki byłych aliantów zachodnich.

14 VI — Rada Partyjna SPD opowiedziała się za zaakceptowaniem traktatu państwowego z NRD. Rada stwierdziła jednak, że tekst jest w dalszym ciągu niedoskonały.

15 VI — Kierowana przez przewodniczącą *Bundestagu* Ritę Süßmuth komisja parlamentarna ds. jednoci Niemiec zaakceptowała tekst traktatu o unii z NRD.

15 VI — O. Lafontaine oświadczył w wywiadzie dla telewizji enerdowskiej, że ogólnoniemieckie wybory parlamentarne powinny odbyć się u schyłku br. lub na początku przyszłego roku. Późniejszy termin byłby zdaniem polityk nieodpowiedni, gdyż po wejściu w życie traktatu państwowego w NRD mogłyby dojść do niepokojów społecznych.

15 VI — Min. Skubiszewski wręczył ambasadorom obu państw niemieckich memorandum rządu polskiego dotyczące ekonomicznych skutków zjednoczenia Niemiec.

16 VI — Na odbywającym się w Neumünster zjeździe CDU Szlezwika-Holsztynu kanclerz Kohl powiedział, że uznanie polskiej granicy zachodniej jest warunkiem zjednoczenia Niemiec. Jednocześnie Kohl zaapelował o zrozumienie dla postawy wypędzonych.

16 VI — W Bonn przedstawiono projekt rezolucji o nienaruszalności granic z Polską. Rezolucja ma zostać przyjęta przez parlamenty obu państw niemieckich.

16 VI — Przewodniczący CSU T. Waiigel zażądał od Izby Ludowej NRD zbadania, jak doszło do tego, że tak duża liczba terrorystów zachodnioniemieckich znalazła schronienie w Niemczech Wschodnich.

17 VI — Podczas obrad Izby Ludowej NRD grupa posłów prawicowej DSU wystąpiła z wnioskiem o natychmiastowe („z dniem dzisiejszym”) przystąpienie NRD do RFN na podstawie art. 23 zachodnioniemieckiej ustawy zasadniczej. Po przerwie w obradach interweniował premier de Maizière, który spowodował przesłanie wniosku do odpowiednich komisji parlamentarnych. W loży dla publiczności przebieg debaty obserwowali m.in. H. Kohl, R. Süßmuth i H.-J. Vogel.

17 VI — Z okazji „dnia niemieckiej jedności”, na pamiątkę wydarzeń z 1953 r. we wschodnioniemieckiej Filharmonii spotkali się posłowie *Bundestagu* i Izby Ludowej, szefowie i ministrowie obu rządów oraz czołowi politycy wszystkich partii. Ponadto doszło m.in. do osobnych rozmów H. Kohla i L. de Maizière'a oraz ministrów Genschera i Meckela.

17 VI — Premier Badenii-Wirtembergii Lothar Späth przybył z 4-dniową wizytą do Moskwy. Politykowi towarzyszyła ponad 100-osobowa grupa przemysłowców zachodnioniemieckich. Späth, który przeprowadził rozmowy z przedstawicielami rządu radzieckiego, a na zakończenie został przyjęty przez M. Gorbaczowa, podpisał wspólną deklarację o rozszerzeniu współpracy między Badanią-Wirtembergią a Rosyjską Federacyjną Republiką Radziecką.

17 VI — Premier Węgier Jozsef Antal opowiedział się w wywiadzie dla „Welt am Sonntag” za członkostwem zjednoczonych Niemiec w NATO. Węgry bez zastrzeżeń popierają proces zjednoczenia Niemiec i występują przeciwko „ne-

utralizacji i demobilizacji” tego państwa.

17 VI — W wywiadzie dla miesięcznika „Europa” szef dyplomacji czechosłowackiej J. Dienstbier podkreślił, że przynależność przyszłych Niemiec do NATO będzie elementem integracji europejskiej.

17 VI — Enerdowski minister spraw wewnętrznych Michael Diestel powiedział, że byłoby możliwe wszczęcie dochodzenia przeciwko Erichowi Mielke pod zarzutem współpracy b. *Staasi* z terrorystyczną Frakcją Czerwonej Armii.

18 VI — W Münster (Westfalia) doszło do kolejnego spotkania H.-D. Genschera i E. Szewardnadze. Omawiano zewnętrzne aspekty procesu zjednoczenia Niemiec oraz przyszłe stosunki między NATO a Układem Warszawskim.

18 VI — Na tzw. małym zjeździe CDU, czyli na forum 140-osobowej komisji federalnej partii H. Kohl oświadczył, że rok 1990 będzie rokiem jedności niemieckiej. Przyjęto rezolucję odrzucającą ideę neutralizacji i demilitaryzacji przyszłego państwa i opowiadającą się za przyjęciem NRD w skład RFN na podstawie art. 23 zachodnioniemieckiej konstytucji. Komisja opowiedziała się też po raz pierwszy za pełną akceptacją granicy na Odrze i Nysie (2 głosy sprzeciwu i 2 wstrzymujące się). Gościem bońskiej chadecji był L. de Maizière.

18 VI — H. Kohl oznajmił w wywiadzie telewizyjnym, że ogólnoniemieckie wybory parlamentarne powinny odbyć się 2 grudnia br.

18 VI — W Bonn poinformowano, że zjednoczenie partii socjaldemokratycznych z RFN i NRD nastąpi 27 września na nadzwyczajnym zjeździe w Berlinie Wschodnim. Z kolei O. Lamsdorf oświadczył, że połączenie obu partii liberalnych będzie możliwe wcześniej niż zakładano, a być może 25-26 sierpnia.

19 VI — Eksperci obu państw niemieckich doszli w Bonn do porozumienia w sprawie przeprowadzenia wspólnych wyborów parlamentarnych w grudniu br. W dniu wyborów nastąpić ma przyjęcie NRD w skład RFN na podstawie art. 23 zachodnioniemieckiej ustawy zasadniczej.

19 VI — Frakcja CDU/CSU w *Bundestagu* zaakceptowała rezolucję w sprawie uznania granicy na Odrze i Nysie przy 8 głosach przeciwnych i 6 wstrzymujących się. Kanclerz Kohl nazwał głosowanie wielką chwilą w dziejach unii. Projekt rezolucji zatwierdziły także pozostałe frakcje *Bundestagu*.

19 VI — Premier Węgier J. Antal przybył z wizytą do RFN. Swoją węgierski gość rozpoczął od Monachium,

gdzie przeprowadził rozmowy z politykami bawarskimi. Następnie Antal udał się do Stuttgartu i Bonn.

20 VI — Rzecznik rządu federalnego min. Hans Klein poinformował, że najbardziej prawdopodobnym terminem wyborów ogólnoniemieckich jest 9 grudnia, a nie — jak wcześniej przypuszczano — 2 grudnia. Klein powiedział, że jeden tydzień potrzebny będzie na sporządzenie list kandydatów. Decyzję co do terminu i sposobu przeprowadzenia wyborów musi jeszcze podjąć NRD.

20 VI — T. Waigel zaapelował na łamach „Bayernkurier” do władz polskich o umożliwienie wypędzonym z rodzinnych stron Niemcom powrót na Pomorze i Śląsk. Uznanie granicy na Odrze i Nysie Waigel określił jako gorzką cenę, jaką trzeba złożyć za zjednoczenie Niemiec. Polityk dodał, że CSU oczekuje od Polski wypowiedzenia się na temat wyrządzonych Niemcom krzywd.

20 VI — Na zakończenie swego pobytu w Moskwie L. Späth spotkał się z prezydentem Gorbaczowem i premierem Republiki Rosyjskiej Iwanem Siłajewem. Späth powiedział następnie dziennikarzom, że bez pomocy EWG, USA i Japonii Związek Radziecki nie przezwycięży kryzysu gospodarczego.

21 VI — „Die Welt” poinformowała, że Związek Radziecki otrzyma od banków niemieckich gwarantowany przez rząd federalny kredyt w wysokości 5 mld DM. Według dziennika zakończyły się prowadzone przez *Deutsche Bank*, *Dresdner Bank* i radziecki Bank Handlu Zagranicznego rozmowy w tej sprawie.

21 VI — Premier Węgier J. Antal przyjęty został w Bonn przez H. Kohla, H.-D. Genschera i H.-J. Vogla. Podczas rozmów rozważano m.in. możliwość przyznania Budapesztowi kredytu w wysokości 800 mln DM. Następnego dnia Antal przyjęty został przez prezydenta von Weizsäckera i zakończył swój pobyt w Republice Federalnej.

21 VI — Do RFN przybył wicepremier Leszek Balcerowicz. Polski gość wziął udział w obradach Rady Gospodarczej CDU, a następnie został m.in. przyjęty przez kanclerza Kohla, ministrów T. Waigla i H. Haussmanna oraz szefa SPD H.-J. Vogla.

21 VI — Parlamenty obu państw niemieckich przyjęły rezolucję w sprawie ostatecznego uznania polskiej granicy zachodniej. Spośród 505 posłów do *Bundestagu* (22 posłów z Zachodniego Berlina miało po raz pierwszy pełne prawo głosu) 487 głosowało za, 15 przeciw, zaś 3 wstrzymało się. Jednocześnie *Bundes-*

tag ratyfikował (przy 60 głosach przeciwnych i 1 wstrzymującym się) traktat państwowy o unii walutowej, gospodarczej i socjalnej z NRD. W ogłoszonym *exposé* kanclerz Kohl podkreślił, że w związku ze zjednoczeniem nikt w Niemczech nie musi z niczego rezygnować. Kohl wyraził życzenie zawarcia z Polską układu w sprawie zacieśnienia wzajemnych stosunków, stwierdził też, że RFN jest zainteresowana także zacieśnieniem stosunków ze Związkiem Radzieckim.

21 VI — W Pradze podpisano umowę między RFN i Czechosłowacją o zniesieniu od 1 lipca wiz w ruchu podróży między obu państwami.

21 VI — Prokuratura w Karlsruhe wszczęła dochodzenie przeciwko Erichowi Honeckerowi, który podejrzany jest o udzielanie pomocy zachodniemieckim terrorystom.

22 VI — W Berlinie odbyła się II tura rokowań ministrów spraw zagranicznych w ramach konferencji „2+4”. E. Szewardnadze nieoczekiwanie przedstawił kilkupunktowy plan przewidujący górną granicę liczebności przyszłych niemieckich sił zbrojnych (200–250 tys. żołnierzy), czasową przynależność Niemiec do obu sojuszy wojskowych, pięcioletni okres na całkowite wycofanie wojsk czterech mocarstw oraz demilitaryzację Berlina. Zachodni ministrowie odrzucili propozycje radzieckie jako ograniczające suwerenność przyszłego państwa niemieckiego. Podczas uroczystości likwidacji zachodniobierlińskiego przejścia granicznego Checkpoint Charlie min. Szewardnadze opowiedział się za zniesieniem uprawnień alianckich wobec Berlina z chwilą zjednoczenia Niemiec.

22VI — „Der Spiegel” poinformował, że po przyznaniu obecnie pięciomiliardowym kredycie ZSRR otrzyma od RFN i innych państw zachodnich dalszą dołączną pomoc w wysokości 25–30 mld DM, gwarantowaną w większości przez rząd federalny. W kołach rządowych doniesienia „Spiegla” nazwano czystymi spekulacjami.

22 VI — Tylko Saara i Saksonia Dolna głosowały w *Bundesracie* przeciwko zatwierdzeniu traktatu państwowego z NRD. Wszystkie kraje zaakceptowały natomiast rezolucję *Bundestagu* w sprawie polskiej granicy zachodniej.

22 VI — Komisja budżetowa *Bundestagu* zaaprobowала przyznanie ZSRR pięciomiliardowego kredytu.

22 VI — Min. Genscher podkreślił w wywiadzie telewizyjnym, że poprzez kredyty dla ZSRR rząd federalny nie chce

„okupić” zjednoczenia, lecz jedynie wespół z reformatorską polityką M. Gorbaczowa.

23 VI — Na zjeździe CSU w Monachium T. Waigel ponowił swe żądania pod adresem Warszawy w sprawie ewentualnego powrotu tzw. wypędzonych i zajęcia przez rząd Polski jednoznacznego stanowiska „wobec tego, co Polacy uczynili wobec Niemców”.

24 VI — Na zlocie młodzieży górnośląskiej w Szczecinie przemówieniu z zadowoleniem powitał rezolucję obydwu parlamentów niemieckich.

24 VI — Na zlocie młodzieży górnośląskiej w Essen przewodniczący Związku Wypędzonych H. Czaja oświadczył, że rezolucja w sprawie polskiej granicy zachodniej jest prawnie nie wiążąca, gdyż decyzję tej wagi może podjąć tylko ogólnoniemiecki parlament. Czaja domagał się od Polski odszkodowań dla przesiedleńców i zażądał wyodrębnienia „spornych terenów” w samodzielne terytorium, na którym Polacy i Niemcy będą mogli swobodnie ułożyć swe stosunki.

24 VI — A. Dregger nazwał w wywiadzie radiowym wysiedlenie Niemców w 1945 r. jednym z największych przestępstw w dziejach ludzkości i stwierdził, że ze zbrodni tej nie można robić tabu.

24 VI — Nowy ambasador ZSRR w RFN Władysław Tieriechow powiedział w wywiadzie dla tygodnika „Bunte”, że wybory do ogólnoniemieckiego parlamentu będą możliwe dopiero po zakończeniu rozmów „2+4”.

25 VI — Podczas szczytu EWG w Dublinie kanclerz Kohl powiedział, że katastrofa gospodarcza w ZSRR może zagrozić procesowi zjednoczenia Niemiec. W związku z tym kanclerz zaapelował do uczestników obrad o udzielenie Moskwie pomocy w wysokości 15 mld dolarów.

25 VI — Przewodniczące parlamentów obu państw niemieckich Rita Süßmuth i Sabine Bergmann-Pohl rozpoczęły wspólną wizytę w Izraelu. W oficjalnych wystąpieniach podkreślono jednak istniejącą wciąż dwupaństwowość.

26 VI — W wywiadzie dla „Prawdy” min. Szewardnadze stwierdził, że jednoczenie się Niemiec jest procesem nieodwracalnym, a hamowanie tego procesu może przynieść większe niebezpieczeństwa niż ryzyko płynące z istnienia zjednoczonego państwa niemieckiego.

26 VI — Minister spraw wewnętrznych W. Schäuble przedstawił projekt tzw.

II niemiecko-niemieckiego traktatu państwowego, przewidującego przystąpienie NRD do RFN w dzień po ogólnoniemieckich wyborach.

27 VI — W wypowiedzi dla „Neues Deutschland” E. Szewardnadze oznajmił, że zjednoczenie Niemiec powinno być do końca br. sfinalizowane „w myśl prawa międzynarodowego”.

27 VI — Min. gospodarki H. Haussmann opowiedział się na posiedzeniu Międzynarodowej Izby Przemysłowej w Hamburgu za znacznym zwiększeniem pomocy gospodarczej dla Związku Radzieckiego.

27 VI — Gabinet boński zdecydował o zniesieniu z dniem 1 lipca br. wszelkich kontroli paszportowych na granicy między RFN i NRD.

28 VI — Z udziałem H. Kohla i L. de Maizièrea doszło w Bonn do spotkania polityków, przemysłowców i działaczy związkowych z obu państw niemieckich. Omawiano rozwój gospodarczy NRD po wejściu w życie unii.

28 VI — Min. Genscher oznajmił w Bonn, że ZSRR jeszcze przed listopadową sesją KBWE otrzyma szczegółowe dane na temat sił zbrojnych zjednoczonych Niemiec. Minister zaapelował też do państw Zachodu o udzielenie Moskwie pomocy gospodarczej na szeroką skalę.

28 VI — W Bonn poinformowano, że w zachodnioniemieckiej prokuraturze leży wniosek przeciwko E. Honeckerowi, pociągający b. szefa SED do odpowiedzialności za współudział w zabójstwach na granicy RFN-NRD i za „nakłanianie” do tych zabójstw.

29 VI — Zastępca rzecznika rządu federalnego Dieter Vogel poinformował, że 15 i 16 lipca H. Kohl, H.-D. Genscher i T. Waigel złożą wizytę w Moskwie. Oprócz sprawy zjednoczenia Niemiec przedmiotem rozmów będzie zachodnioniemiecka pomoc gospodarcza dla ZSRR.

30 VI — Przebywający w Budapeszcie na zjeździe Międzynarodówki Chadeckiej kanclerz Kohl spotkał się m.in. z premierami J. Antalem i T. Mazowieckim.

30 VI — H.-D. Genscher zaapelował do zachodnioniemieckich przedsiębiorców o dckonywanie inwestycji w NRD. Minister przemawiał jako gość honorowy podczas otwarcia filii *Bundesbanku* w swym rodzinnym mieście Halle.

Opracowanie: Stanisław Żerko

NASZE WYDAWNICTWA

Praca zbiorowa pod red. Anny Wolff-Powęskiej

WSPÓLNA EUROPA. MIT CZY RZECZYWISTOŚĆ?

ark. wyd. 18,5 nakład 1500, cena 19 500 zł

Bardzo ciekawe, wielopłaszczyznowe studium popularnego, szczególnie w ostatnim czasie, tematu przyszłego „wspólnego europejskiego domu”. Obok przedstawienia historycznej genezy planów wspólnej Europy praca zawiera również opis współczesnego widzenia tego zagadnienia przez ZSRR, USA, Wielką Brytanię, Francję, RFN, Watykan, a także kraje Europy Środkowo-Wschodniej. Książka ta skłania także do refleksji nad możliwością zrealizowania idei zjednoczonego Starego Kontynentu i miejsca w nim Polski.

DO NABYCIA:

w księgarniach naukowych
w Instytucie Zachodnim, 61-772 Poznań, Stary Rynek 78/79 (także za zaliczeniem pocztowym)
w księgarni Wolumen, Poznań, Ratuszowa 25/27 (domki budnicze)

